

9

Εργασία
και ανεργίαΤι συμβαίνει στην
εργασία και στην
ανεργία αν οι τοπικοί
εργοδότες κλείσουν
τις επιχειρήσεις τους;

Συχνά, οικονομικά σοκ χτυπούν τις τοπικές κοινωνίες. Η πτώση των τιμών των μετοχών στα χρηματιστήρια, η πτώση των τιμών στην αγορά ακινήτων, οι χρηματοοικονομικές κρίσεις και οι πανδημίες μπορούν να επιβραδύνουν την αύξηση του ΑΕΠ ή, σε πιο ακραίες περιπτώσεις, να οδηγήσουν σε *κατακόρυφη μείωση* της οικονομικής δραστηριότητας, η οποία με τη σειρά της οδηγεί σε μια *αρνητική* μεταβολή του ΑΕΠ. Η ύφεση του 2020 ήταν ένα οδυνηρό παράδειγμα ενός τέτοιου γεγονότος. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας της COVID-19 η εξάπλωση της νόσου ανά την υφήλιο ήταν ραγδαία, γεγονός που οδήγησε σε παγκόσμια πανδημία, εκατομμύρια θανάτους και κατακόρυφη μείωση της οικονομικής δραστηριότητας. Οι επιχειρήσεις είχαν ξαφνικά μόνο διαδικτυακούς πελάτες και η ζήτηση για την παραγωγή τους -και ιδιαίτερα για υπηρεσίες που σχετίζονταν με δια ζώσης κατανάλωση, όπως γεύματα σε εστιατόρια, συναυλίες, διαμονή σε ξενοδοχεία ή αεροπορικά ταξίδια-, προσωρινά, σχεδόν έπαψε να υφίσταται. Η ενότητα «Τεκμηριωμένα οικονομικά» αυτού του κεφαλαίου μελετά την ταχύτατη εξάπλωση του υπεύθυνου ιού για την COVID-19 και εξετάζει τις επιπτώσεις της νόσου στις αγορές εργασίας. Πόσο γρήγορα μειώθηκε η απασχόληση; Πόσο γρήγορα μειώθηκαν οι μισθοί; Τι μαρτυρούν αυτές οι τάσεις αλλαγής στην απασχόληση και τους μισθούς για τον τρόπο λειτουργίας των αγορών εργασίας σε περιπτώσεις οικονομικής συρρίκνωσης;

Σ' αυτό το κεφάλαιο, εξετάζουμε τους παράγοντες που καθορίζουν την εργασία και την ανεργία και μελετούμε με ποιο τρόπο τα διάφορα οικονομικά σοκ επηρεάζουν την ισορροπία στην αγορά εργασίας.



ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

9.1

Μετρώντας την απασχόληση και την ανεργία

9.2

Ισορροπία στην αγορά εργασίας

9.3

Γιατί υπάρχει ανεργία;

9.4

Ακαμψία μισθών και δομική ανεργία

9.5

Κυκλική ανεργία και φυσικό ποσοστό ανεργίας

ΤΕΚΜΗΡΙΩΜΕΝΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Πώς ανταποκρίθηκαν η ανεργία και οι μισθοί στην πανδημία της COVID-19 στις ΗΠΑ;

ΙΔΕΕΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

- Οι δυνητικά εργαζόμενοι εμπίπτουν σε τρεις κατηγορίες: εργαζόμενοι, άνεργοι και μη ενταγμένοι στο εργατικό δυναμικό.
- Το επίπεδο της εργασίας και το επίπεδο των μισθών καθορίζονται από τη ζήτηση εργασίας της επιχείρησης, από την προσφορά εργασίας των εργατών και από διάφορες ακαμψίες μισθών.
- Η ανεργία τριβής προκύπτει γιατί ένας άνεργος χρειάζεται χρόνο για να μάθει για τις συνθήκες στην αγορά εργασίας και να βρει μια νέα δουλειά.
- Η δομική ανεργία προκύπτει γιατί οι ακαμψίες ημερομισθίων αποτρέπουν την ποσότητα της ζητούμενης εργασίας να συμβαδίζει με την ποσότητα της προσφερόμενης εργασίας.
- Η κυκλική ανεργία είναι η διαφορά μεταξύ του ποσοστού ανεργίας και της μακροπρόθεσμης μέσης τιμής της.

9.1 Μετρώντας την απασχόληση και την ανεργία

Μετά από 17 μήνες άκαρπων προσπαθειών για εύρεση εργασίας, ένα άνεργος έγραψε μια επιστολή στους *New York Times* στην οποία ανέφερε: «τίποτα δεν σταματά το μακρύ αίσθημα της μοναξιάς, της απαξίας και της κατάθλιψης». ¹ Για τους περισσότερους ανθρώπους, μια μακρά περίοδος ανεργίας έχει πολύ μεγάλες συνέπειες στην ευημερία τους. Η μακροχρόνια ανεργία δημιουργεί τρία ταυτόχρονα τραύματα: απώλεια εισοδήματος, απώλεια ικανοτήτων και απώλεια αυτοεκτίμησης.

Εξαιτίας του τεράστιου οικονομικού και κοινωνικού κόστους, όσοι χαράσσουν πολιτικές προσπαθούν να περιορίσουν το ποσοστό της ανεργίας σε μια οικονομία.

Εξαιτίας του τεράστιου οικονομικού και κοινωνικού κόστους, όσοι χαράσσουν πολιτικές προσπαθούν να περιορίσουν το ποσοστό της ανεργίας σε μια οικονομία. Για να το κάνουν αυτό, πρέπει να διαθέτουν έναν τρόπο μέτρησης και παρακολούθησής της στην πάροδο του χρόνου. Δυστυχώς, η απλή μέτρηση της ανεργίας είναι πρόκληση. Φαίνεται λογικό, για παράδειγμα, ένας τριαντάχρονος άνεργος ο οποίος ψάχνει ενεργά για δουλειά να προσμετράται ως άνεργος. Πρέπει όμως να θεωρήσουμε άνεργο έναν άλλον τριαντάχρονο ο οποίος έχασε τη δουλειά του και αποφάσισε να μην ψάξει γι' άλλη εργασία; Τι συμβαίνει με τους φοι-

τητές πλήρους φοίτησης ή τους γονείς που μένουν στο σπίτι: άνθρωποι, δηλαδή, που είναι ιδιαίτερα απασχολημένοι και δουλεύουν σκληρά αλλά δεν αμείβονται για την εργασία τους;

Οι οικονομολόγοι έχουν συμφωνήσει σ' ένα δεδομένο, και παρ' όλα αυτά αμφιλεγόμενο, τρόπο ορισμού της απασχόλησης και της ανεργίας. Στις ΗΠΑ, αυτό το μέτρο καθορίζεται από τη Στατιστική Υπηρεσία Εργασίας (Bureau of Labor Statistics - BLS) του Υπουργείου Εργασίας, η οποία παρακολουθεί τα επίσημα στατιστικά στοιχεία για την απασχόληση στην οικονομία των ΗΠΑ. Εδώ κάνουμε χρήση του ορισμού της BLS.

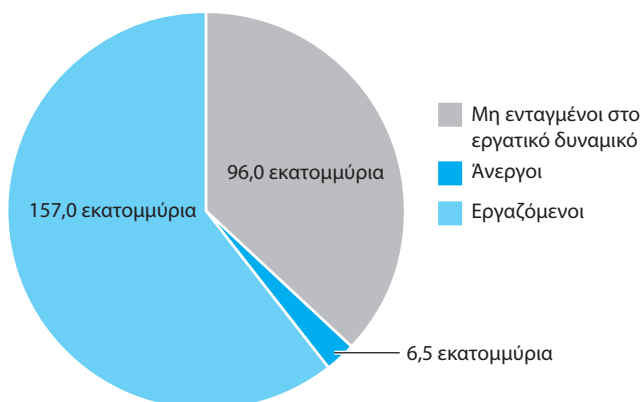
Ταξινομώντας τους δυνητικά εργαζομένους

Το πρώτο βήμα για τη μέτρηση της ανεργίας είναι ο καθορισμός του υπό εξέταση πληθυσμού. Αυτή η ομάδα περιλαμβάνει κάθε άτομο του γενικού πληθυσμού με τρεις εξαιρέσεις: παιδιά κάτω των 16 ετών, στρατιωτικούς και

▶ Οι **δυνητικά εργαζόμενοι** περιλαμβάνουν κάθε άτομο του γενικού πληθυσμού με τρεις εξαιρέσεις: παιδιά κάτω των 16 ετών, στρατιωτικούς και άτομα που διαμένουν σε ιδρύματα με περιορισμένη δυνατότητα μετακίνησης, όπως για παράδειγμα, εγκαταστάσεις που προσφέρουν μακροπρόθεσμη ιατρική φροντίδα ή φυλακές.

άτομα που διαμένουν σε ιδρύματα με περιορισμένη δυνατότητα μετακίνησης (για παράδειγμα, εγκαταστάσεις που προσφέρουν μακροπρόθεσμη ιατρική φροντίδα ή φυλακές). Η BLS ονομάζει τον εναπομείναντα πληθυσμό **μη τρόφιμοι πολίτες 16 ετών και άνω**. Για λόγους ευκολίας, θα τους αναφέρουμε ως **δυνητικά εργαζομένους**. Τον Ιανουάριο του 2020, ακριβώς πριν την έναρξη της ύφεσης του 2020, οι ΗΠΑ διέθεταν 259,5 εκατομμύρια δυνητικά εργαζομένους. Θα παρουσιάσουμε την οικονομία των ΗΠΑ σε αυτή την προ-υφεσιακή χρονική στιγμή και στη συνέχεια θα εξετάσουμε τις επιπτώσεις της ύφεσης που προκλήθηκε από την πανδημία της COVID-19 στο τέλος του κεφαλαίου.

Μέσα στον πληθυσμό των δυνητικά εργαζομένων, οι άνθρωποι ταξινομού-



ΣΧΗΜΑ 9.1

Ο αμερικανικός πληθυσμός των δυνητικά εργαζομένων (Ιανουάριος 2020)

Ο πληθυσμός των δυνητικά εργαζομένων είναι 259,5 εκατομμύρια άνθρωποι – αλλιώς γνωστός ως πολίτες, μη τρόφιμοι, 16 ετών και άνω. Οι δυνητικά εργαζόμενοι διαιρούνται σε τρεις υποομάδες: εργαζόμενοι (157,0 εκατομμύρια), άνεργοι (6,5 εκατομμύρια) και μη ενταγμένοι στο εργατικό δυναμικό (96,0 εκατομμύρια). Το εργατικό δυναμικό είναι το άθροισμα των εργαζομένων και των ανέργων (163,5 εκατομμύρια).

Πηγή: Ιανουάριος 2020 (πριν την ύφεση του 2020) με βάση δεδομένα από το U.S. Bureau of Labor Statistics.

νται σε τρεις κατηγορίες: «εργαζόμενοι», «άνεργοι» ή «μη ενταγμένοι στο εργατικό δυναμικό». Όσοι έχουν θέσεις εργασίας πλήρους ή μερικής *αμειβόμενης* εργασίας ταξινομούνται επίσημα στους **εργαζομένους**. Με άλλα λόγια, για όσο διάστημα ένας εργαζόμενος πληρώνεται για την εργασία του, έστω και μερικής απασχόλησης, ταξινομείται ως εργαζόμενος. Χρησιμοποιώντας τον επίσημο ορισμό, τον Ιανουάριο του 2020 υπήρχαν 157,0 εκατομμύρια εργαζόμενοι στις ΗΠΑ.

Οι δυνητικά εργαζόμενοι ταξινομούνται ως **άνεργοι** αν δεν έχουν μια αμειβόμενη εργασία, αν έχουν ψάξει ενεργά για εργασία κατά τις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες και είναι άμεσα διαθέσιμοι για εργασία. Αυτός ο ορισμός της ανεργίας διευκολύνει την ταξινόμηση των εργατών που αντιμετωπίσαμε πρόβλημα να τους ταξινομήσουμε πιο πριν. Οι απολυμένοι εργαζόμενοι θα θεωρηθούν άνεργοι αν αναζητούν ενεργά μια νέα θέση εργασίας.² Ομοίως, οι φοιτητές και οι γονείς που δεν έχουν μια αμειβόμενη εργασία και δεν αναζητούν μία δεν θα θεωρηθούν άνεργοι. Τον Ιανουάριο του 2020, υπήρχαν 6,5 εκατομμύρια άνεργοι στις ΗΠΑ.

Το **εργατικό δυναμικό** είναι το άθροισμα όλων των εργαζομένων και των ανέργων:

$$\text{Εργατικό δυναμικό} = \text{Εργαζόμενοι} + \text{Άνεργοι}$$

Τέλος, όλοι οι δυνητικά εργαζόμενοι που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για να ταξινομηθούν ως εργαζόμενοι ή άνεργοι εμπίπτουν στην κατηγορία «μη ενταγμένοι στο εργατικό δυναμικό». Οι άνθρωποι σ' αυτή την κατηγορία είναι δυνητικά εργαζόμενοι που δεν διαθέτουν μια έμμισθη θέση εργασίας και δεν αναζητούν μία, όπως για παράδειγμα γονείς που μένουν στο σπίτι για να μεγαλώσουν τα παιδιά τους, ανάπηροι, συνταξιούχοι και πολλοί φοιτητές. Τον Ιανουάριο του 2016, 94,1 εκατομμύρια δυνητικά εργαζόμενοι βρισκόταν εκτός του εργατικού δυναμικού. Το Σχήμα 9.1 περιγράφει τη σχέση μεταξύ των δυνητικά εργαζομένων, των εργαζομένων, των ανέργων και όσων δεν είναι ενταγμένοι στο εργατικό δυναμικό.

Υπολογίζοντας το ποσοστό ανεργίας

Χρησιμοποιώντας αυτές τις ταξινομήσεις, οι οικονομολόγοι υπολογίζουν ένα ποσοστό για να περιγράψουν την αγορά εργασίας. Το **ποσοστό ανεργίας** ορίζεται ως το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που είναι άνεργο:

$$\text{Ποσοστό ανεργίας} = 100\% \times \frac{\text{Άνεργοι}}{\text{Εργατικό δυναμικό}} = 100\% \times \frac{\text{Άνεργοι}}{\text{Εργαζόμενοι} + \text{Άνεργοι}}$$

Αντίστοιχα, το **ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό** ορίζεται ως το ποσοστό των δυνητικά εργαζομένων που βρίσκονται στο εργατικό δυναμικό:

$$\text{Ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό} = 100\% \times \frac{\text{Εργατικό δυναμικό}}{\text{Δυνητικά εργαζόμενοι}}$$

▶ Ένας άνθρωπος ο οποίος έχει μια θέση εργασίας πλήρους ή μερικής αμειβόμενης εργασίας είναι **εργαζόμενος**.

▶ Ένας άνθρωπος είναι **άνεργος** όταν δεν έχει εργασία, έχει αναζητήσει ενεργά νέα θέση εργασίας κατά τις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες και είναι άμεσα διαθέσιμος για εργασία.

▶ Το **εργατικό δυναμικό** είναι το άθροισμα των εργαζομένων και των ανέργων.

▶ Το **ποσοστό ανεργίας** είναι το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που είναι άνεργο.

▶ Το **ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό** είναι το ποσοστό των δυνητικά εργαζομένων που βρίσκονται στο εργατικό δυναμικό.

Χρησιμοποιώντας αυτές τις εξισώσεις και τους αριθμούς από πριν, μπορούμε να υπολογίσουμε το εργατικό δυναμικό, το ποσοστό ανεργίας και το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό τον Ιανουάριο του 2020. Τα στοιχεία στρογγυλοποιούνται, και γι' αυτό το λόγο το πρώτο άθροισμα δεν ταιριάζει ακριβώς.

Εργατικό Δυναμικό = Εργαζόμενοι + Άνεργοι = 157,0 εκατομμύρια + 6,5 εκατομμύρια = 163,5 εκατομμύρια

$$\text{Ποσοστό ανεργίας} = 100\% \times \frac{\text{Άνεργοι}}{\text{Εργατικό δυναμικό}} = 100\% \times \frac{6,5 \text{ εκατομμύρια}}{163,5 \text{ εκατομμύρια}} = 4,0\%$$

$$\begin{aligned} \text{Ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό} &= 100\% \times \frac{\text{Εργατικό δυναμικό}}{\text{Δυνητικά εργαζόμενοι}} = 100\% \times \frac{163,5 \text{ εκατομμύρια}}{259,5 \text{ εκατομμύρια}} \\ &= 63,0\% \end{aligned}$$

Ενώ αυτοί οι υπολογισμοί αντανakλούν το βασικό τρόπο με τον οποίο οι οικονομολόγοι μετρούν την ανεργία, είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι αυτοί οι υπολογισμοί είναι περιληπτικοί και έτσι δεν λαμβάνουν υπόψη τους πολλές σημαντικές λεπτομέρειες. Συγκεκριμένα, ο τρόπος που επίσημα μετράμε τους ανέργους παραλείπει δύο σημαντικές κατηγορίες εργατών, αυτούς που είναι απογοητευμένοι από την έλλειψη θέσεων εργασίας: αποθαρρημένοι εργαζόμενοι και τους υποαπασχολούμενους εργαζομένους.

Οι αποθαρρημένοι εργαζόμενοι είναι εργαζόμενοι που θα ήθελαν να δουλεύουν, αλλά έχουν παραιτηθεί από την αναζήτησή τους. Επειδή δεν αναζητούν ενεργά θέση εργασίας, δεν περιλαμβάνονται στους ανέργους, όπως τους περιγράψαμε νωρίτερα. Αντίθετα, οι αποθαρρημένοι εργαζόμενοι θα ταξινομηθούν στους «μη ενταγμένους στο εργατικό δυναμικό». Υπήρχαν 350.000 αποθαρρημένοι εργαζόμενοι στις ΗΠΑ τον Ιανουάριο του 2020, που αντιστοιχούσαν στο 0,2% του εργατικού δυναμικού.

Αντίστοιχα, θεωρούμε όλους τους αμειβόμενους εργαζομένους ως εργαζομένους, ακόμα κι αν θέλουν να εργάζονται για περισσότερες ώρες. Πολλοί εργαζόμενοι αντιμετωπίζουν δύσκολες οικονομικές συνθήκες και θα ήθελαν να δουλεύουν περισσότερες ώρες για να υποστηρίξουν τους ίδιους και τις οικογένειές τους, αλλά δεν έχουν την επιλογή να το πράξουν. Αν και αυτοί οι εργαζόμενοι είναι υποαπασχολούμενοι, δεν ταξινομούνται στους επίσημα ανέργους. Υπήρχαν 4 εκατομμύρια υποαπασχολούμενοι εργαζόμενοι στις ΗΠΑ τον Ιανουάριο του 2020, που αντιστοιχούσαν στο 2,4% του εργατικού δυναμικού.

Τάσεις στο ποσοστό ανεργίας

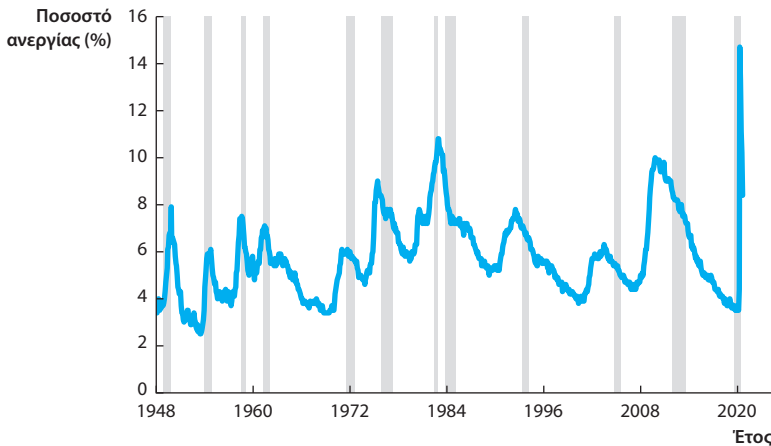
Καθώς η συνολική οικονομία διακυμαίνεται, το ίδιο κάνει και το ποσοστό ανεργίας. Όταν η συνολική οικονομία βιώνει μια ύφεση – μια περίοδο όπου του ΑΕΠ μειώνεται – το ποσοστό ανεργίας τείνει να αυξάνει. Κατά τη διάρκεια των συνηθισμένων αμερικανικών υφέσεων, το ποσοστό ανεργίας φτάνει σ' ένα επίπεδο μεταξύ του 6% και του 9%. Όταν η οικονομία είναι υγιής και διευρύνεται, το ποσοστό ανεργίας καταλήγει τελικά μεταξύ του 3% και 5%.

Οι σοβαρές υφέσεις παράγουν τις μεγαλύτερες αυξήσεις στο ποσοστό ανεργίας. Στις αρχές του 2007, για παράδειγμα, – πριν την έναρξη της ύφεσης αργότερα τον ίδιο χρόνο – το αμερικανικό ποσοστό ανεργίας βρισκόταν περίπου στο 4,5%. Η ύφεση του 2007-2009 οδήγησε σε κατακόρυφη αύξηση του ποσοστού ανεργίας και έφτασε στο ζενίθ του – 10,0% – τον Οκτώβριο του 2009. Κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Ύφεσης της δεκαετίας του 1930 – της πιο σοβαρής συρρίκνωσης της αμερικανικής οικονομίας κατά τον 20° αιώνα – το ποσοστό ανεργίας άγγιξε το 25%.

Κατά τη διάρκεια της ύφεσης που προκάλεσε η πανδημία της COVID-19 (η οποία ξεκίνησε το Φεβρουάριο του 2020 στις ΗΠΑ), το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε από 3,5% το Φεβρουάριο και έφτασε στο απόγειό του τον Απρίλιο του ίδιου έτους όπου άγγιξε το 14,7%. Αυτή η ακραία αύξηση στην ανεργία καθιστά τη συγκεκριμένη ύφεση την πιο μεγάλη οικονομική συρρίκνωση μετά τη Μεγάλη Ύφεση.

Ένα ποσοστό ανεργίας – συνήθως γύρω στο 3% με 5% – είναι απαραίτητο χαρακτηριστικό μιας σύγχρονης οικονομίας που λειτουργεί ομαλά.

Το Σχήμα 9.2 παρουσιάζει την εξέλιξη του μηνιαίου ποσοστού ανεργίας της αμερικανικής οικονομίας από το 1948. Το ποσοστό ανεργίας είναι σχετικά υψηλό κατά τη διάρκεια και αμέσως μετά τις περιόδους ύφεσης – οι σκιαγραφημένες περιοχές της γραφικής παράστασης αντιστοιχούν σε υφέσεις. Για παράδειγμα, το ποσοστό ανεργίας ήταν υψηλό μετά τα σοκ στις τιμές του πετρελαίου στα μέσα της δεκαετίας του 1970 και μετά ξανά κατά τη διάρκεια της ύφεσης 1981-1982. Μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, τρεις οικονομικές συρρικνώσεις οδήγησαν σε αύξηση



ΣΧΗΜΑ 9.2

Το ποσοστό ανεργίας των ΗΠΑ από το 1948

Αυτή η γραφική παράσταση παρουσιάζει την εξέλιξη του αμερικανικού ποσοστού ανεργίας από τον Ιανουάριο του 1948 ως τον Ιούλιο του 2020 (μηνιαία δεδομένα). Οι σκιαγραφημένες στήλες αντιστοιχούν στις υφέσεις. Σημειώστε ότι το ποσοστό ανεργίας αυξάνει κατά τη διάρκεια των υφέσεων.

Πηγή: Με βάση δεδομένα από το U.S. Bureau of Labor Statistics.

του ποσοστού ανεργίας σε 10% ή περισσότερο: η ύφεση των ετών 1981-1982 (10,8%), η ύφεση των ετών 2007-2009 (10,0%), και η ύφεση εξαιτίας της πανδημίας της COVID-19 που ξεκίνησε το Φεβρουάριο του 2020 (14,7%).

Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι το ποσοστό ανεργίας δεν βρίσκεται ποτέ κοντά στο μηδέν. Από το 1948, το αμερικανικό ποσοστό ανεργίας μειώθηκε κάτω από 3% μόνο στις αρχές της δεκαετίας του 1950. Ακόμα και κατά την οικονομική άνθηση της δεκαετίας του 1990, το μικρότερο ποσοστό ανεργίας ήταν περίπου 4%. Η μεγάλη ανάπτυξη από το 2009 έως το 2020 παρήγαγε ένα ποσοστό ανεργίας 3,5%. Στη συνέχεια αυτού του κεφαλαίου θα εξηγήσουμε γιατί ένα ποσοστό ανεργίας –συνήθως γύρω στο 3% με 5%- είναι απαραίτητο χαρακτηριστικό μιας σύγχρονης οικονομίας που λειτουργεί ομαλά, ενώ ένα ποσοστό ανεργίας της τάξεως του 10% αποτελεί εθνική κρίση που όσοι χαράσσουν πολιτικές προσπαθούν ενεργά να αποφύγουν.

9.2 Ισορροπία στην αγορά εργασίας

Για να μελετήσουμε πώς καθορίζονται η εργασία και η ανεργία, πρέπει πρώτα να καταλάβουμε πώς λειτουργεί η αγορά εργασίας. Όπως και σε κάθε άλλη αγορά, η προσφορά και η ζήτηση έχουν κεντρικό ρόλο. Αναπτύσσουμε μια καμπύλη ζήτησης για την εργασία και μια καμπύλη προσφοράς για την εργασία ξεχωριστά, και στη συνέχεια τις τοποθετούμε μαζί για να περιγράψουμε την ισορροπία της αγοράς εργασίας.

Η ζήτηση για την εργασία

Όταν εξετάσαμε αρχικά τις καμπύλες ζήτησης στο Κεφάλαιο 4, εξετάσαμε τη ζήτηση των νοικοκυριών για αγαθά και υπηρεσίες. Τώρα που μελετούμε την αγορά εργασίας, ο ρόλος των νοικοκυριών αντιστρέφεται. Στην αγορά εργασίας, τα νοικοκυριά προσφέρουν εργασία και οι επιχειρήσεις ζητούν εργασία. Οι επιχειρήσεις είναι τώρα στην πλευρά της ζήτησης γιατί πρέπει να προσλάβουν εργαζομένους για την παραγωγή.

Οι επιχειρήσεις που στοχεύουν στη βελτιστοποίηση προσπαθούν να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη τους, κι έτσι ζητούν την ποσότητα εργασίας που παράγει το μεγαλύτερο εφικτό κέρδος (που ορίζεται ως έσοδα μείον κόστος). Με ποιον τρόπο μια επιχείρηση καθορίζει την ποσότητα της εργασίας που μεγιστοποιεί τα κέρδη της; Η απάντηση είναι: συγκρίνοντας τα έσοδα που ένας εργάτης παράγει με το κόστος της απασχόλησης αυτού του εργάτη.

Για να καταλάβουμε πώς λειτουργεί αυτό, ας σκεφτούμε ένα κουρείο. Αν το κουρείο έχει μόνο έναν κουρέα, ας υποθέσουμε ότι σχεδόν πάντα θα είναι απασχολημένος κουρεύοντας, και τα έσοδα του θα είναι \$25 ανά ώρα. Αυτά τα \$25 ανά ώρα είναι η **αξία του οριακού προϊόντος εργασίας** αυτού του εργαζομένου, δηλαδή η συνεισφορά του στα έσοδα της επιχείρησης. Θυμηθείτε ότι το οριακό προϊόν είναι η ποσότητα της παραγωγής που παράγει ένας επιπρόσθετος εργαζόμενος και τα \$25 είναι η αξία αυτού του οριακού προϊόντος. Η αξία δεν μετριέται με όρους επιπρόσθετων κουρεμάτων, αλλά με όρους εσόδων που αποφέρουν αυτά τα επιπρόσθετα κουρέματα. Αυτός ο κουρέας, για παράδειγμα, μπορεί να διαθέτει ένα οριακό προϊόν δύο κουρεμάτων ανά ώρα, και αν κάθε κούρεμα κοστίζει \$12,50, τότε η αξία του οριακού προϊόντος του κουρέα θα είναι \$25 ανά ώρα.

► Η **αξία του οριακού προϊόντος** εργασίας είναι η συνεισφορά ενός επιπρόσθετου εργαζομένου στα έσοδα μιας επιχείρησης.



Αν αυτό το κουρείο έχει μόνο δύο πελάτες, η αξία του οριακού προϊόντος του τρίτου κουρέα θα είναι μηδέν.

Ας υποθέσουμε επίσης ότι το ημερομίσθιο της αγοράς για τους κουρείς είναι \$15 ανά ώρα. Έτσι, το κουρείο κερδίζει \$10 ανά ώρα για την απασχόληση του πρώτου κουρέα του: $\$25 - \$15 = \$10$ ανά ώρα. Αν το μαγαζί προσθέσει ένα δεύτερο κουρέα, το κουρείο θα πουλά περισσότερα κουρέματα, αλλά περιστασιακά δεν θα υπάρχουν αρκετοί πελάτες για να είναι και οι δύο κουρείς απασχολημένοι. Έτσι, η προσθήκη του δεύτερου κουρέα δεν διπλασιάζει τις πωλήσεις του κουρείου. Ας υποθέσουμε, αντίθετα, ότι ο δεύτερος κουρέας αυξάνει τις πωλήσεις μόνο κατά \$20 την ώρα. Επειδή το ημερομίσθιο αγοράς για τους κουρείς είναι \$15 ανά ώρα, η απασχόληση του δεύτερου κουρέα θα αυξήσει τα κέρδη κατά $\$20 - \$15 = \$5$ ανά ώρα. Έτσι, ένα κουρείο που στοχεύει στη βελτιστοποίηση της παραγωγής του θα προσλάβει και ένα δεύτερο κουρέα.

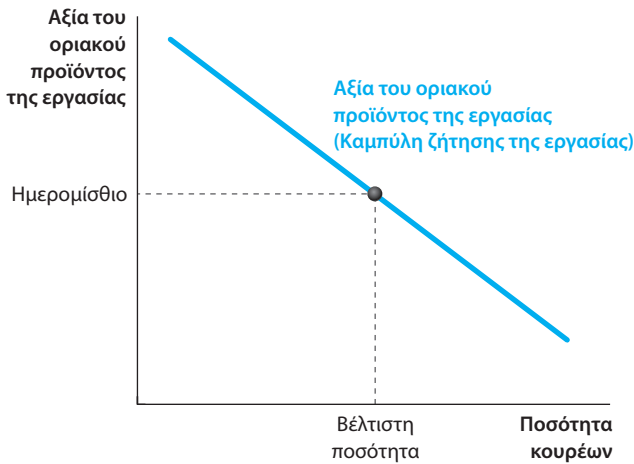
Τώρα ας εξετάσουμε τι θα συμβεί αν το κουρείο προσθέσει και έναν τρίτο κουρέα. Ο τρίτος κουρέας θα αυξήσει λίγο ακόμα τις πωλήσεις, αλλά θα το κάνει με μια ακόμα μικρότερη προσθήκη από το δεύτερο, γιατί σπάνια το μαγαζί θα έχει τόσους πελάτες, ώστε να είναι απασχολημένοι και οι τρεις κουρείς. Ας υποθέσουμε ότι η αξία του οριακού προϊόντος εργασίας αυτού του τρίτου κουρέα είναι \$10 ανά ώρα (αυξάνει τις πωλήσεις μόνο κατά \$10 την ώρα). Επειδή το ημερομίσθιο αγοράς είναι \$15 ανά ώρα, η πρόσληψη του τρίτου κουρέα στην πραγματικότητα θα *μειώσει* τα κέρδη του κουρείου ($\$10 - \$15 = -\$5$), κι έτσι το μαγαζί δεν θα προσλάβει τον τρίτο κουρέα. Έτσι, το κουρείο βελτιστοποιεί την παραγωγή του – με άλλα λόγια μεγιστοποιεί τα κέρδη του – προσλαμβάνοντας μόνο δύο κουρείς.

Το σενάριο με το κουρείο παρουσιάζει δύο σημαντικές πλευρές για τη ζήτηση της εργασίας. Αρχικά, όπως έχουμε επίσης δει στα Κεφάλαια 6 και 7, οι επιχειρήσεις συνήθως έρχονται αντιμέτωπες με το *φθίνον οριακό προϊόν* εργασίας. Θυμηθείτε ότι το οριακό προϊόν είναι η ποσότητα της παραγωγής που παράγει ένας επιπρόσθετος εργάτης. Το φθίνον οριακό προϊόν της εργασίας σημαίνει ότι κάθε επιπρόσθετος εργάτης δημιουργεί λιγότερη οριακή παραγωγή σε σχέση με τους εργαζομένους που προσλήφθηκαν πιο πριν. Οι επιπρόσθετοι κουρείς, για παράδειγμα, θα αυξήσουν τα κουρέματα που προσφέρει το κουρείο, αλλά ο κάθε επιπρόσθετος κουρέας δεν θα είναι τόσο παραγωγικός όσο ο προηγούμενος που προσλήφθηκε γιατί δεν θα υπάρχουν αρκετοί πελάτες για να κρατήσουν όλους τους κουρείς απασχολημένους. If the barbershop faces a constant price for haircuts, the lower marginal output of additional workers also translates into diminishing value of marginal product of labor. Στο κουρείο, ο πρώτος κουρέας δημιουργεί \$25 επιπρόσθετα έσοδα, ο δεύτερος \$20 και ο τρίτος μόνο \$10. Επειδή η αξία του οριακού προϊόντος του κάθε επιπρόσθετου εργάτη φθίνει, η πρόσληψη και άλλων κουρέων αυξάνει τα *συνολικά* έσοδα της επιχείρησης ολοένα και λιγότερο.

Η δεύτερη σημαντική πλευρά που παρουσιάζει το παράδειγμα του κουρείου είναι ότι μια επιχείρηση προσλαμβάνει εργαζομένους μέχρι η πρόσληψη ενός επιπρόσθετου εργαζομένου να μην αυξάνει πλέον τα κέρδη. Η επιχείρηση συνεχίζει να προσλαμβάνει με την προϋπόθεση ότι τα έσοδα που ένας επιπλέον εργάτης φέρνει στην επιχείρηση – *η αξία του οριακού προϊόντος της εργασίας* – είναι τουλάχιστον τόσο μεγάλα όσο το κόστος της πρόσληψης αυτού του εργάτη, το οποίο είναι το *ημερομίσθιο*. Για να καταλάβουμε γιατί συμβαίνει αυτό, ας εξετάσουμε το Σχήμα 9.3, η οποία αναπαριστά γραφικά την αξία του οριακού προϊόντος της εργασίας σε σχέση με τον αριθμό των εργατών που έχουν προσληφθεί. Επειδή η αξία του οριακού προϊόντος μειώνεται όσο ο αριθμός των εργατών που προσλαμβάνονται αυξάνει, η καμπύλη έχει αρνητική κλίση.

Αν η επιχείρηση απασχολεί λιγότερους εργαζομένους από τη βέλτιστη ποσότητα που φαίνεται στο Σχήμα 9.3, τότε μπορεί να αυξήσει τα κέρδη της με την πρόσληψη περισσότερων εργατών, γιατί τα έσοδα που αποφέρουν αυτοί οι εργαζόμενοι (η αξία του οριακού προϊόντος τους) είναι μεγαλύτερα από το κόστος απασχόλησής τους (ημερομίσθιο). Αντίστοιχα, αν η επιχείρηση απασχολήσει περισσότερους εργαζομένους από τη βέλτιστη ποσότητα, η επιχείρηση μπορεί να αυξήσει τα κέρδη της απολύοντας εργαζομένους, καθώς τα έσοδα αυτών των εργατών είναι μικρότερα από το ημερομίσθιο – το κόστος, δηλαδή, της απασχόλησής τους.

Έτσι, *μια επιχείρηση που έχει στόχο τη μεγιστοποίηση των κερδών της θα προσλάβει την ποσότητα της εργασίας που οδηγεί την αξία του οριακού προϊόντος εργασίας να ισούται με το ημερομίσθιο*. Καθώς αλλάζουμε το ημερομί-



ΣΧΗΜΑ 9.3

Η αξία του οριακού προϊόντος εργασίας είναι η καμπύλη ζήτησης εργασίας

Επειδή το οριακό προϊόν της εργασίας φθίνει καθώς η ποσότητα της εργασίας αυξάνει, η καμπύλη που αναπαριστά γραφικά την αξία του οριακού προϊόντος εργασίας έχει αρνητική κλίση. Η μεγιστοποίηση των κερδών σημαίνει ότι η επιχείρηση πρέπει να προσλάβει εργαζομένους μέχρι του σημείου όπου το ημερομίσθιο αγοράς ισούται με την αξία του οριακού προϊόντος εργασίας. Το διάγραμμα αξίας του οριακού προϊόντος της εργασίας αποτελεί ταυτόχρονα την καμπύλη ζήτησης της εργασίας.

σθιο, η ποσότητα της ζητούμενης εργασίας μετατοπίζεται κατά μήκος της καμπύλης περιγράφοντας την αξία του οριακού προϊόντος- η επιχείρηση προσαρμόζει τον αριθμό των εργατών που απασχολεί για να κάνει την αξία του οριακού προϊόντος εργασίας να ισούται με το ημερομίσθιο. Έτσι, η αρνητική κλίση της καμπύλης του Σχήματος 9.3 – η αξία του οριακού προϊόντος εργασίας- είναι επίσης η **καμπύλη ζήτησης της εργασίας**, καθώς δείχνει πώς μεταβάλλεται η ποσότητα της ζητούμενης εργασίας ανάλογα με το ημερομίσθιο.

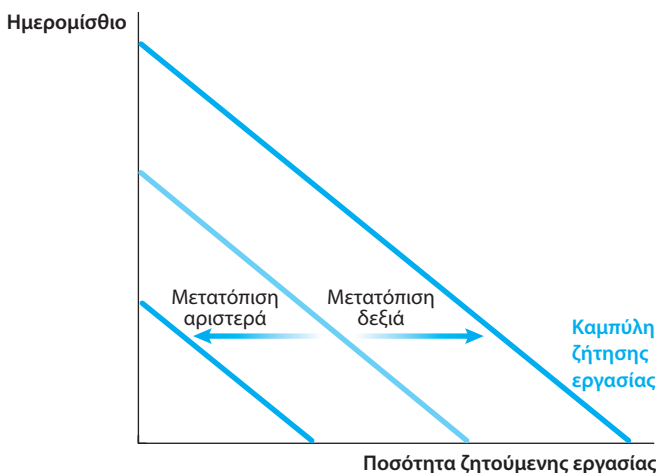
► Η **καμπύλη ζήτησης της εργασίας** περιγράφει τη σχέση μεταξύ της ζητούμενης ποσότητας εργασίας και του ημερομισθίου. Η αξία του οριακού προϊόντος της εργασίας είναι επίσης η καμπύλη ζήτησης της εργασίας, επειδή και τα δύο δείχνουν ότι η ζητούμενη ποσότητα εργασίας ποικίλλει ανάλογα με το ημερομίσθιο.

Μετατοπίσεις στην καμπύλη ζήτησης εργασίας

Η καμπύλη ζήτησης εργασίας περιγράφει τη σχέση μεταξύ της ποσότητας της ζητούμενης εργασίας και του ημερομισθίου. Μια κίνηση κατά μήκος της καμπύλης ζήτησης της εργασίας προκύπτει όταν το ημερομίσθιο αλλάζει, ενώ δεν αλλάζει καμία άλλη οικονομική μεταβλητή, εκτός από την ποσότητα ζητούμενης εργασίας. Αντίθετα, υπάρχουν πολλοί παράγοντες που προκαλούν μετατοπίσεις δεξιά ή αριστερά της καμπύλης ζήτησης της εργασίας, όπως φαίνεται στο Σχήμα 9.4.

Οποιαδήποτε αλλαγή που επηρεάζει το διάγραμμα που συσχετίζει την ποσότητα της εργασίας και την αξία του οριακού προϊόντος εργασίας θα μετατοπίσει την καμπύλη ζήτησης εργασίας. Σ' αυτή την ενότητα εξετάζουμε τέσσερις παράγοντες μετατόπισης:

- Αλλαγή στις αγορές: Όταν η ζήτηση για *κουρέματα* μετατοπίζεται δεξιά, δύο γεγονότα ακολουθούν. Η ζητούμενη ποσότητα των κουρεμάτων σε κάθε δεδομένη τιμή αυξάνεται, γεγονός που με τη σειρά του οδηγεί σε αύξηση της τιμής των κουρεμάτων. Αντίστοιχα, μια δεξιά μετατόπιση στη ζήτηση για κουρέματα οδηγεί σε αύξηση της αξίας του οριακού προϊόντος των κουρέων και μια δεξιά (προς τα πάνω) μετατόπιση της καμπύλης ζήτησης.



ΣΧΗΜΑ 9.4

Αρνητική κλίση της καμπύλης ζήτησης της εργασίας

Η καμπύλη ζήτησης της εργασίας, η οποία περιγράφει τη σχέση μεταξύ της ποσότητας ζητούμενης εργασίας και ημερομισθίου, έχει αρνητική κλίση. Η γραφική παράσταση παρουσιάζει αριστερές και δεξιές μετατοπίσεις στην καμπύλη ζήτησης εργασίας. Η καμπύλη ζήτησης εργασίας μετατοπίζεται όταν η ποσότητα της ζητούμενης εργασίας αλλάζει για μια δεδομένη αξία ημερομισθίου.



Τεχνολογικές καινοτομίες στο χώρο των κομμωτηρίων. Η τεχνολογία για τα μόνιμα κυματιστά μαλλιά –που τώρα ονομάζεται περμανάντ– αναπτύχθηκε για πρώτη φορά το 19ο αιώνα και συνεχίσε να εξελίσσεται από τότε.

τησης για κουρείς. Αντίθετα, όταν η ζήτηση για κουρέματα μετατοπίζεται αριστερά, η καμπύλη ζήτησης εργασίας για κουρείς μετατοπίζεται αριστερά.

- Αλλαγές στην παραγωγικότητα: Όταν οι αλλαγές στην παραγωγικότητα αυξάνουν την αξία του οριακού προϊόντος εργασίας, η καμπύλη ζήτησης εργασίας μετατοπίζεται στα δεξιά. Όταν, για παράδειγμα, αναπτύχθηκε η θερμική και χημική τεχνολογία στα τέλη του 19ου αιώνα, οι κομμωτές μπορούσαν πλέον να ισιώσουν ή να κάνουν μπούκλες στα μαλλιά «μόνιμα» (οι γνωστές περμανάντ). Η ικανότητα των κομμωτηρίων να προσφέρουν περμανάντ αύξησε το οριακό προϊόν των κομμωτών και μετατόπισε την καμπύλη ζήτησης για κομμωτές στα δεξιά. Η τεχνολογική πρόοδος και οι αυξήσεις στην παραγωγικότητα της εργασίας συνήθως μετατοπίζουν την καμπύλη ζήτησης εργασίας στα δεξιά. Υπάρχουν, όμως, και σπάνιες περιπτώσεις που μπορεί να συμβεί το αντίθετο. Οι μηχανές, για παράδειγμα, που μερικές φορές αντικαθιστούν την εργασία και μετατοπίζουν την καμπύλη ζήτησης εργασίας στα αριστερά. Θα μελετήσουμε τέτοιου είδους παραδείγματα στη συνέχεια του κεφαλαίου.
- Αλλαγές στις αγορές παραγωγικών συντελεστών: Οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν την εργασία και άλλους παραγωγικούς συντελεστές, όπως μηχανήματα και εργαλεία, για να παράγουν αγαθά και υπηρεσίες. Όταν το κόστος αυτών των άλλων παραγωγικών συντελεστών μειωθεί, οι επιχειρήσεις αγοράζουν πιο πολλούς από αυτούς τους παραγωγικούς συντελεστές. Αυτό συνήθως αυξάνει το οριακό προϊόν της εργασίας, μετατοπίζοντας την καμπύλη ζήτησης της εργασίας δεξιά. Οι ηλεκτρικές κουρευτικές μηχανές, για παράδειγμα, επιτρέπουν στους κομμωτές να κουρεύουν πιο γρήγορα. Αν το κόστος των ηλεκτρικών κουρευτικών μηχανών μειωθεί, οι κομμωτές μπορούν να εξυπηρετούν περισσότερους πελάτες ανά ώρα. Αυτό θα αυξήσει την αξία του οριακού προϊόντος των κομμωτών και θα μετατοπίσει την καμπύλη ζήτησης εργασίας στα δεξιά.

Μέχρι τώρα, μελετήσαμε σχεδόν όλες τις έννοιες της καμπύλης ζήτησης εργασίας με έναν απλό κουρέα ή κομμωτή. Για να μελετήσουμε το επίπεδο της εργασίας και της ανεργίας στη συνολική οικονομία, πρέπει να κατασκευάσουμε την καμπύλη ζήτησης της εργασίας ολόκληρης της οικονομίας. Για να κατασκευάσουμε αυτή τη συνολική καμπύλη ζήτησης της εργασίας, προχωράμε σε δύο βήματα.

Αρχικά, κατασκευάζουμε την καμπύλη ζήτησης εργασίας για κάθε κλάδο. Αυτό, για παράδειγμα, γίνεται αθροίζοντας τις ατομικές καμπύλες ζήτησης εργασίας για κάθε εργοδότη στον κλάδο περιποίησης μαλλιών, ο οποίος αποτελείται από περισσότερες από 100.000 επιχειρήσεις όπως κουρείς και κομμωτήρια. Η στατιστική υπηρεσία εργασίας στις ΗΠΑ αναφέρει ότι υπάρχουν περίπου 362.000 άνθρωποι που απασχολούνται στις ΗΠΑ ως κουρείς και κομμωτές (δεδομένα από το occupational and employment statistics, Μάιος 2015). Αυτοί οι εργαζόμενοι αμείβονται, κατά μέσο όρο, με \$14 ανά ώρα. Αντίστοιχα, η συνολική ποσότητα ζητούμενης εργασίας στον ίδιο κλάδο με μισθό \$14 ανά ώρα είναι 362.000 εργαζόμενοι. Για να παράγουμε την υπόλοιπη καμπύλη ζήτησης εργασίας για τον κλάδο, θα έπρεπε να υπολογίσουμε τη ζητούμενη ποσότητα εργασίας από τις επιχειρήσεις του κλάδου σε κάθε επίπεδο υποθετικού μισθού.

Μόλις κατασκευάσουμε την καμπύλη ζήτησης της εργασίας για κάθε κλάδο μπορούμε να προσθέσουμε αυτές τις καμπύλες ζήτησης εργασίας για να φτάσουμε στη συνολική καμπύλη ζήτησης εργασίας. Θεωρητικά, θα χρειαστεί επίσης να λάβουμε υπόψη μας τις συνέπειες των διαφορετικών κλάδων και επίσης και των εργατών και των επιχειρήσεων. Η επέκταση ενός κλάδου, για παράδειγμα, μπορεί να δημιουργήσει επιπρόσθετη ζήτηση για τα προϊόντα ενός άλλου κλάδου. Επιπλέον, η αλλαγή των γενικών επιπέδων όλων των ημερομισθίων και της εργασίας θα επηρεάσει τη ζήτηση των εργατών για τα προϊόντα των επιχειρήσεων. Όταν απασχολούνται περισσότεροι

εργαζόμενοι, έχουμε στην διάθεση μας μεγαλύτερο εισόδημα για να αγοράσουμε προϊόντα που παράγουν άλλοι εργαζόμενοι. Επιστρέφουμε στα προηγούμενα ζητήματα στο Κεφάλαιο 12.

Παρατηρήστε ότι απλοποιούμε το μοντέλο μας αντιμετωπίζοντας την οικονομία σαν να περιέχει *μόνο μία* συνολική καμπύλη ζήτησης της εργασίας. Πρακτικά, οι εργαζόμενοι διαθέτουν διαφορετικά προσόντα και λαμβάνουν διαφορετικά ημερομίσθια. Παρ' όλα αυτά, η απλοποιημένη υπόθεση μάς επιτρέπει να καταλάβουμε πώς λειτουργεί η συνολική οικονομία, χωρίς να συγκεκριμενοποιούμε πώς λειτουργούν τα διάφορα κομμάτια του εργατικού δυναμικού, ακόμα κι αν αυτό σημαίνει ότι παραλείπουμε μερικές ενδιαφέρουσες λεπτομέρειες για την απόδοση αυτών των κομματιών.

Η προσφορά της εργασίας

Η **καμπύλη προσφοράς εργασίας** αναπαριστά τη σχέση μεταξύ της προσφερόμενης ποσότητας εργασίας και του ημερομισθίου. Όπως και με την καμπύλη ζήτησης εργασίας, η καμπύλη προσφοράς εργασίας έχει ως βάση τις αρχές της βελτιστοποίησης. Σ' αυτή την περίπτωση, οι εργαζόμενοι κατανέμουν βέλτιστα τον περιορισμένο χρόνο τους μεταξύ της αμειβόμενης εργασίας, του ελεύθερου χρόνου και άλλων δραστηριοτήτων, οι οποίες μπορεί να περιλαμβάνουν οικιακή παραγωγή, όπως η φροντίδα των παιδιών, η συντήρηση του σπιτιού, το μαγείρεμα ή το καθάρισμα. Όταν τα ημερομίσθια αγοράς είναι υψηλότερα, έχει νόημα οι εργαζόμενοι να δαπανούν μεγαλύτερο μέρος του χρόνου τους για εργασίες εκτός σπιτιού. Αν, για παράδειγμα, πληρώνεστε με την ώρα και ο εργοδότης σας έχει βάρδιες υπερωρίας, και επιλέξετε να συμμετέχετε σε αυτές θα πληρωθείτε 1,5 φορά το ημερομίσθιό σας. Για πολλούς εργαζομένους αυτή είναι μια δελεαστική πρόταση, και έτσι εργάζονται πιο πολύ έξω από το σπίτι και, κατά συνέπεια, έχουν λιγότερη ώρα στη διάθεσή τους για δουλειές του σπιτιού ή για ελεύθερο χρόνο.

Αυτή η συλλογιστική υπονοεί ότι καθώς το ημερομίσθιο αυξάνεται, η προσφερόμενη ποσότητα εργασίας αυξάνεται. Αντίστοιχα, η καμπύλη προσφοράς της εργασίας έχει θετική κλίση, όπως φαίνεται στο Σχήμα 9.5. Σε αυτή την γραφική παράσταση, μπορείτε να παρατηρήσετε ότι η καμπύλη προσφοράς εργασίας αλλάζει κλίση καθώς το ημερομίσθιο αυξάνεται. Σε ένα επαρκώς υψηλό ημερομίσθιο, η καμπύλη προσφοράς εργασίας γίνεται (σχεδόν) κατακόρυφη. Στην πραγματικότητα, αυτή η αλλαγή στην κλίση συμβαίνει πολύ πιο ομαλά από αυτήν που παρουσιάζεται στη γραφική παράσταση. Ο λόγος που εμείς προχωρούμε σε αυτή την απότομη αλλαγή είναι για να την καταστήσουμε πιο αναγνωρίσιμη και έτσι, να μπορούμε να την αναλύσουμε πιο εύκολα. Το κάθετο μέρος της καμπύλης προσφοράς εργασίας εκφράζει το γεγονός ότι γίνεται πολύ πιο δύσκολο να αυξηθεί περαιτέρω η ποσότητα της προσφερόμενης εργασίας όταν σχεδόν όλοι όσοι ενδιαφέρονται να εργαστούν έχουν ήδη βρει μια θέση εργασίας πλήρους απασχόλησης.

► Η **καμπύλη προσφοράς της εργασίας** αναπαριστά τη σχέση μεταξύ της προσφερόμενης ποσότητας εργασίας και του ημερομισθίου.

Μετατοπίσεις στην καμπύλη προσφοράς εργασίας

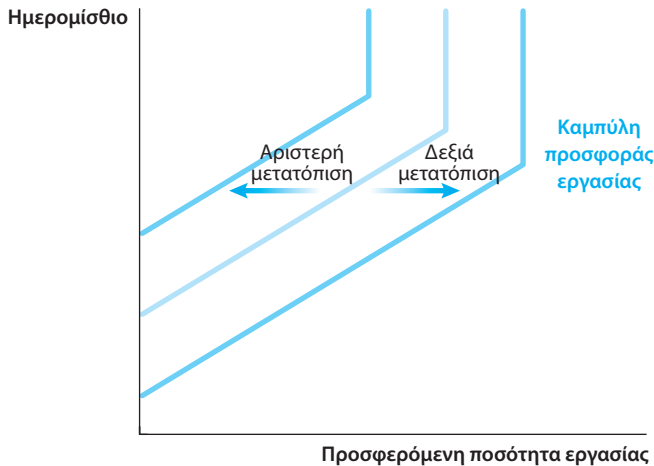
Όπως έχουμε σημειώσει, η καμπύλη προσφοράς εργασίας είναι η σχέση μεταξύ της ποσότητας προσφερόμενης εργασίας και του ημερομισθίου. Μια *κίνηση κατά μήκος της καμπύλης προσφοράς εργασίας* προκύπτει όταν αλ-



ΣΧΗΜΑ 9.5

Καμπύλη προσφοράς εργασίας με θετική κλίση

Η καμπύλη προσφοράς εργασίας, η οποία αναπαριστά τη σχέση μεταξύ της προσφερόμενης εργασίας και του ημερομισθίου έχει θετική κλίση. Καθώς αυξάνεται το ημερομίσθιο (διατηρώντας όλα τα υπόλοιπα σταθερά), η προθυμία των ανθρώπων για εργασία αυξάνεται. Η αλλαγή στην κλίση (καθώς το ημερομίσθιο αυξάνεται) εκφράζει το γεγονός ότι είναι ολοένα και πιο δύσκολη η αύξηση της προσφερόμενης εργασίας μέσω της περαιτέρω αύξησης του ημερομισθίου όταν σχεδόν όλοι όσοι ενδιαφέρονται να εργαστούν διαθέτουν ήδη μια θέση εργασίας πλήρους απασχόλησης.

**ΣΧΗΜΑ 9.6****Καμπύλη προσφοράς εργασίας με ανοδική κλίση**

Αυτή η γραφική παράσταση παρουσιάζει αριστερές και δεξιές μετατοπίσεις στην καμπύλη προσφοράς εργασίας. Η καμπύλη προσφοράς εργασίας μετατοπίζεται ότι η προσφερόμενη ποσότητα εργασίας αλλάζει για μια δεδομένη αξία του ημερομισθίου.

λάζει το ημερομισθίο, ενώ δεν αλλάζει καμία άλλη οικονομική μεταβλητή (εκτός από την προσφερόμενη ποσότητα εργασίας).

Αντίθετα, υπάρχουν πολλοί παράγοντες που προκαλούν μετατοπίσεις δεξιά και αριστερά ολόκληρης της καμπύλης προσφοράς εργασίας (και οι δύο μετατοπίσεις περιγράφονται στο Σχήμα 9.6). *Οποιαδήποτε αλλαγή που επηρεάζει ολόκληρη τη γραφική παράσταση της συνάρτησης που σχετίζεται με την ποσότητα της προσφερόμενης εργασίας και του ημερομισθίου, θα μετατοπίσει την καμπύλη προσφοράς εργασίας.* Εδώ, εξετάζουμε τρεις πιθανές αλλαγές:

- **Αλλαγή στις προτιμήσεις:** Η αλλαγή στις προτιμήσεις ή οι κοινωνικοί κανόνες επηρεάζουν την προθυμία των ανθρώπων για την ανάληψη μιας αμειβόμενης θέσης εργασίας. Πριν το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, για παράδειγμα, η αμειβόμενη, εκτός του σπιτιού, εργασία των παντρεμένων γυναικών δεν ήταν αποδεκτή. Παρ' όλα αυτά, κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, οι περισσότερες κυβερνήσεις ενθάρρυναν τις γυναίκες να εργαστούν σε εργοστάσια οπλισμού ως μια μορφή πατριωτισμού. Η εργασία στα εργοστάσια κατά τη διάρκεια του πολέμου ήταν ένα πρώτο βήμα στην παγκόσμια μετατόπιση προς την αποδοχή της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό. Το αποτέλεσμα αυτής της μεταβολής στους κοινωνικούς κανόνες ήταν ότι η συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό στις ΗΠΑ αυξήθηκε από 25% το 1940 σε σχεδόν 60% στη δεκαετία του 1990, κάτι το οποίο σχετίστηκε με μια μεγάλη μετατόπιση στα δεξιά της καμπύλης προσφοράς εργασίας. Το Σχήμα 9.6 παρουσιάζει μια μετατόπιση της καμπύλης προσφοράς εργασίας στα δεξιά ως αποτέλεσμα της αλλαγής των κοινωνικών άγραφων κανόνων. Παρατηρήστε ότι και το κάθετο τμήμα της καμπύλης προσφοράς εργασίας μετατοπίζεται στα δεξιά εξαιτίας της εισόδου περισσότερων γυναικών στην αγορά εργασίας.
- **Αλλαγές στο κόστος ευκαιρίας του χρόνου:** Οι συσκευές όπως οι ηλεκτρικές σκούπες, τα πλυντήρια πιάτων, τα πλυντήρια ρούχων και οι κουρευτικές μηχανές του γκαζόν μείωσαν το κόστος ευκαιρίας της εργασίας εκτός του σπιτιού, καθώς απελευθέρωσαν χρόνο που προηγουμένως ήταν απαραίτητος για την οικιακή παραγωγή. Αυτή η αλλαγή στο κόστος ευκαιρίας του χρόνου, εξαιτίας της τεχνολογικής αλλαγής ήταν επίσης ένας από τους παράγοντες που οδήγησαν στην αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό, μετατοπίζοντας επίσης την καμπύλη προσφοράς εργασίας στα δεξιά όπως φαίνεται στο Σχήμα 9.6.
- **Πληθυσμιακές αλλαγές:** Η αύξηση του πληθυσμού, που αντιστοιχεί σε αύξηση στον αριθμό των δυνητικά εργαζομένων στην οικονομία, επίσης μετατοπίζει την καμπύλη προσφοράς εργασίας στα δεξιά. Ένα παράγοντας αύξησης του πληθυσμού είναι η μετανάστευση. Κάθε χρόνο, για παράδειγμα, οι ΗΠΑ έχουν μια καθαρή μεταναστευτική ροή της τάξης σχεδόν του 1 εκατομμυρίου ανθρώπων, κάτι που σημαίνει ότι ο πληθυσμός αυξάνει κατά ένα τρίτο του 1% ανά έτος, λόγω της μετανάστευσης. Αυτή η ροή μετατοπίζει την εγχώρια καμπύλη προσφοράς εργασίας των ΗΠΑ δεξιότερα.

Ισορροπία στην ανταγωνιστική αγορά εργασίας

Θυμηθείτε από το Κεφάλαιο 1 ότι ορίζουμε την *ισορροπία* ως εκείνη την κατάσταση κατά την οποία κανένας δεν μπορεί να ωφεληθεί από την αλλαγή της συμπεριφοράς του. Επιπλέον, θυμηθείτε από το Κεφάλαιο 4 ότι η αντα-

ΑΦΗΝΟΝΤΑΣ ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΝΑ ΜΙΛΗΣΟΥΝ

Ποιος είναι άνεργος;

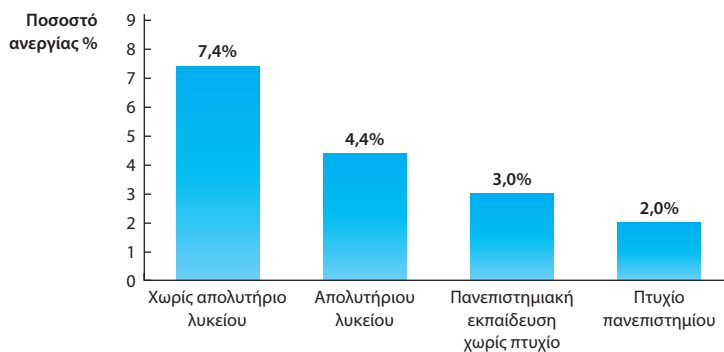
Η εξάπλωση της ανεργίας έχει μεγάλες διαφοροποιήσεις στα διάφορα κομμάτια του εργατικού δυναμικού. Μια από τις πιο αξιοσημείωτες ανισότητες είναι ότι η ανεργία είναι πολύ πιο υψηλή μεταξύ αυτών με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Σύμφωνα με το Σχήμα 9.7, για παράδειγμα, το ποσοστό ανεργίας για αυτούς που δεν έχουν απολυτήριο λυκείου ήταν 7,4% τον Ιανουάριο του 2020. Για τους ανθρώπους με πτυχίο πανεπιστημίου, το ποσοστό ανεργίας ήταν μόνο 2,0%.

Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που εξηγούν γιατί οι πιο μορφωμένοι πολίτες τείνουν να έχουν χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας. Η αρχή της αριστοποίησης παρέχει μέρος της απάντησης. Όταν οι άνθρωποι χάνουν τη δουλειά τους, τείνουν να δαπανούν μέρος του χρόνου τους για να αναζητήσουν μια νέα θέση εργασίας και ένα μέρος του χρόνου τους αφορά στην οικιακή παραγωγή. Υπάρχουν πολλές δραστηριότητες οικιακής παραγωγής, όπως το καθάρισμα της σοφίτας ή το βάψιμο του σπιτιού και οι περισσότερες από αυτές δεν απαιτούν υψηλά επίπεδα εκπαίδευσης. Οι άνθρωποι με υψηλότερο μορφωτικό επίπεδο δεν έχουν απαραίτητα τα προσόντα για αυτές τις δραστηριότητες της οικιακής παραγωγής. Παρ' όλα αυτά, οι πιο μορφωμένοι πολίτες τείνουν να κερδίζουν υψηλότερα ημερομίσθια σε σχέση με τους εργάτες με χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο όταν αυτοί απασχολούνται εκτός

σπιτιού. Αυτή είναι μια συνέπεια του γεγονότος ότι οι μορφωμένοι πολίτες έχουν υψηλότερο *ανθρώπινο κεφάλαιο*, κάτι που σημαίνει ότι η εργασία τους είναι πιο παραγωγική, όπως είδαμε στο Κεφάλαιο 6, και αυτό μεταφράζεται σε μεγαλύτερα εισοδήματα για αυτούς. Ένας άνεργος ταξιτζής μπορεί να είναι αδιάφορος μεταξύ της οδήγησης ενός ταξί και της παραμονής του στο σπίτι για μερικές εβδομάδες για να βάψει το σπίτι του, αλλά για έναν μηχανικό θα ήταν πολύ καλύτερα αν επέστρεφε στην εργασία του σχεδιάζοντας ρομποτικές γραμμές παραγωγής, κερδίζοντας ένα σχετικά υψηλό εισόδημα και να χρησιμοποιούσε αυτό το εισόδημα για να προσλάβει κάποιον άλλον να του βάψει το σπίτι. Έτσι, τα υψηλότερα ημερομίσθια κάνουν τους πολίτες με υψηλό μορφωτικό επίπεδο πιο πρόθυμους να βρουν γρήγορα εργασία.

Αντίστοιχα, η ανεργία είναι συχνά πολύ μικρότερη μεταξύ των μεσήλικων εργατών, οι οποίοι τείνουν να έχουν μεγαλύτερη εμπειρία και προσόντα και ως εκ τούτου υψηλότερα ημερομίσθια - σε σύγκριση με νεαρότερους εργαζομένους.

Όπως συμβαίνει και με την καμπύλη ζήτησης εργασίας, η καμπύλη προσφοράς εργασίας για ολόκληρη την οικονομία (συνολική καμπύλη προσφοράς εργασίας) μπορεί να κατασκευαστεί αν αθροίσουμε την καμπύλη προσφοράς εργασίας για κάθε πιθανό πολίτη στην οικονομία.



ΣΧΗΜΑ 9.7

Ποσοστά ανεργίας για διάφορες ομάδες ανάλογα με το μορφωτικό επίπεδο (Ιανουάριος 2020)

Τα ποσοστά ανεργίας μειώνονται καθώς αυξάνεται το μορφωτικό επίπεδο. Τα ποσοστά ανεργίας υπολογίζονται για όλους τους αμερικανούς πολίτες, μη τρόφιμους, από 25 ετών και άνω. Τα ποσοστά ανεργίας σ' αυτή τη γραφική παράσταση αφορούν στον Ιανουάριο του 2020.

Πηγή: Με βάση δεδομένα από το U.S. Bureau of Labor Statistics.

ΑΦΗΝΟΝΤΑΣ ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΝΑ ΜΙΛΗΣΟΥΝ

Φυλετικές διαφορές στην ανεργία και η ύπαρξη της φυλετικής διάκρισης

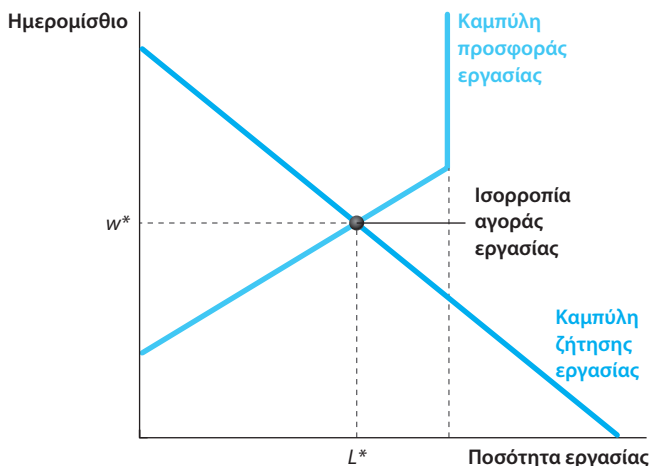
Οι κρατικές έρευνες στους εργαζομένους αφορούν και τη φυλετική και εθνική τους ταυτότητα. Στις ΗΠΑ, το ποσοστό ανεργίας για τους αφροαμερικανούς εργαζομένους ήταν σταθερά διπλάσιο από το ποσοστό ανεργίας για τους λευκούς εργαζομένους. Τον Ιανουάριο του 2020, για παράδειγμα, το ποσοστό ανεργίας για τους αφροαμερικανούς εργαζομένους ήταν 6,0%, ενώ το ποσοστό ανεργίας για τους λευκούς εργαζομένους ήταν 3,1%.

Το ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό ανεργίας των αφροαμερικανών εργαζομένων πηγάζει από πολλούς διαφορετικούς παράγοντες και ιδιαίτερα από τους αιώνες της δουλείας, τη φυλάκιση και τις διακρίσεις που δεν επέτρεψαν στους αφροαμερικανούς να σπουδάσουν για περισσότερα χρόνια. Το γεγονός αυτό μείωσε σημαντικά την ικανότητά τους να διασφαλίζουν επιθυμητές θέσεις εργασίας με υψηλούς μισθούς.

Οι οικονομολόγοι έχουν καταγράψει μια διαρκή φυλετική διάκριση εναντίον των αφροαμερικανών που αναζητούν εργασία στις ΗΠΑ. Οι Marianne

Bertrand και Sendhil Mullainathan μελέτησαν τις επιπτώσεις των φυλετικών διακρίσεων στην αγορά εργασίας στέλνοντας ψεύτικα βιογραφικά σε εργοδότες που ζητούσαν νέους υπαλλήλους. Για να υποδηλώσουν την φυλή του υποψηφίου, οι ερευνητές έδωσαν τυχαία σε κάποια βιογραφικά ονόματα που ταίριαζαν περισσότερο σε λευκούς υποψηφίους και σε άλλα ονόματα που ταίριαζαν περισσότερο σε αφροαμερικανούς υποψηφίους. Οι υποψήφιοι με ονόματα που ταίριαζαν περισσότερο σε λευκούς υποψηφίους έλαβαν 50% περισσότερες απαντήσεις για να κλείσουν μια συνέντευξη σε σύγκριση με τους υποψηφίους με ονόματα που ταίριαζαν περισσότερο σε αφροαμερικανούς υποψηφίους, παρά το γεγονός ότι τα μέσα βιογραφικά ήταν πανομοιότυπα και στις δύο περιπτώσεις. Ο τίτλος της εργασίας τους αποτελεί μια σύνοψη του ερευνητικού τους ερωτήματος: «Είναι πιθανότερο να προσληφθούν η Emily και ο Greg, παρά η Lakisha και ο Jamal; Ένα πραγματικό πείραμα για τις διακρίσεις στην αγορά εργασίας».³

γωνιστική ισορροπία εντοπίζεται στο σημείο τομής των καμπυλών προσφοράς και ζήτησης. Η ισορροπία στην ανταγωνιστική αγορά εργασίας λειτουργεί με τον ίδιο τρόπο. Συγκεκριμένα, η ισορροπία στην ανταγωνιστική αγορά εργασίας εντοπίζεται στο σημείο τομής των καμπυλών προσφοράς και ζήτησης εργασίας, όπως φαίνεται στο Σχήμα 9.8. Στο ανταγωνιστικό ημερομίσθιο ισορροπίας, w^* , η προσφερόμενη ποσότητα εργασίας είναι ίση με τη ζητούμενη ποσότητα εργασίας. Για ένα ημερομίσθιο πάνω από το w^* , η προσφερόμενη ποσότητα εργασίας θα υπερέβαινε τη ζητούμενη ποσότητα εργασίας και θα μειώνονταν έτσι το ημερομίσθιο. Για ένα ημερομίσθιο κάτω από το w^* , η ζητούμενη ποσότητα εργασίας θα υπερέβαινε την προσφερόμενη ποσότητα εργασίας και το ημερομίσθιο θα αυξάνονταν. Έτσι, το w^* είναι το μοναδικό ημερομίσθιο που εξισώνει την προσφερόμενη και τη ζητούμενη ποσότητα εργασίας. Αυτή η ποσότητα ισορροπίας εργασίας, που αντιπροσωπεύεται από το σημείο L^* , στο Σχήμα 9.8, ονομάζεται επίσης *απασχόληση ισορροπίας*.



ΣΧΗΜΑ 9.8

Ισορροπία στην αγορά εργασίας

Η με θετική κλίση καμπύλη προσφοράς εργασίας και η με αρνητική κλίση καμπύλη ζήτησης εργασίας τέμνονται στο ημερομίσθιο εκκαθάρισης της αγοράς, w^* και στην ποσότητα εργασίας L^* . Στο ημερομίσθιο της εκκαθάρισης της αγοράς, η προσφερόμενη ποσότητα εργασίας ισούται με τη ζητούμενη ποσότητα εργασίας.